

Nieuwsbrief

nummer 1, juli 2016

Vereniging Vrienden van de Stadskern Zwolle - Secretariaat: Postbus 1180, 8001 BD Zwolle
Website: www.vriendenvandestadskernzwolle.nl - E-mail: info@vriendenvandestadskernzwolle.nl

Kraanbolwerk vervolg

Uitgenodigd door Projectontwikkelaar AM hebben eind maart de architectenbureaus Zecc en Bedaux de Brouwer hun plannen gepresenteerd voor de gebouwen van de tweede fase van het Kraanbolwerk. De genodigden, waaronder ook een vertegenwoordiging van de het bestuur van de 'Vrienden' hebben vast kunnen stellen dat de architecten een goede vertaalslag maken van het vastgestelde stedenbouwkundig plan en daarbij ontwerpen van hoge kwaliteit hebben getoond.

Bedaux de Brouwer heeft de woningen aan de Friese Wal aan

De Koningin aan de Friese Wal.

Impressie van het pleintje achter de gevel van De Volharding.

weerszijden van De Volharding, de woningen aan het daarachter gelegen pleintje en het appartementengebouw de Tweeling aan de Thorbeckegracht ontworpen. In deze plannen wordt de industriële gevel van de Volharding herbouwd.

Zecc architecten heeft het ontwerp voor de Koningin, het hoogste gebouw op het Kraanbolwerk - die hoogte werd betwist door de Vrienden- gepresenteerd samen met de daarachter liggende woningen.

In Memoriam Pieter Lettinga

20 september 1952 - 19 mei 2016

De vereniging met een bijzondere aandacht voor monumenten, verliest een monument uit haar midden. Pieter Lettinga 19 mei 2016 overleden.

Pieter is tientallen jaren lid van het bestuur geweest. In het vocabulaire van Pieter kwam het begrip 'rooster van aftreden' niet voor. In het bestuur leek hij er altijd geweest en hij leek ook niet van plan weg te gaan. Tot zijn ziekte en veel te vroege dood een streep trokken.

Afgezien van een korte interim periode is Pieter nooit voorzitter geworden maar altijd vice-voorzitter gebleven. Een voorzitterschap gaf alleen maar verplichtingen en conventies. Dat paste niet bij Pieter. Hij verkoos de rol van libero om wanneer hij dat nodig achtte de ontwikkelingen van een kruidig commentaar of een ingezonden brief te voorzien. Zo nodig een schot vanuit de heup.

Pieter was een man met passies, waarvan één voor zijn geboortestad Zwolle. Uiterst loyaal, authentiek, humorvol, vriendelijk en beminnelijk maar uiteindelijk met een scherp randje als je aan zijn overtuiging kwam. Dan kon hij echt boos worden.

Ik kan me niet herinneren dat Pieter ooit vergaderstukken bij zich had. Onze secretaris printte dus altijd een extra setje uit zodat Pieter ter vergadering toch inzage had.

Bijzonder trots was Pieter op het door de vereniging gemaakte boek "Op de Bres voor Zwolle" uit 1992 waarin de strijd van de Vrienden van de Stads kern met vooral de gemeente kleurrijk is beschreven. Pieter nam daarin het deel over de jaren tachtig voor zijn rekening.

Een paar keer per jaar kondigde hij zijn mede bestuursleden aan dat het tijd werd voor een deel 2 en dat hij daar over ging nadenken.

Alhoewel het bestuur altijd uit nette burgers bestond hadden sommige van de in het boek beschreven acties van de Vrienden ook wel een zeker Sjors van de rebellenclub karakter.

De redding van het Huis met de Hoofden, de voormalige verffabriek van Van Wijhe aan de Goudsteeg met een nachtelijke inbraak was een thriller. Maar ook de redding van de Schoenkui-penbrug ("waardeloze brug, veel te smal voor auto's") had dat rebellenkarakter.

De Gemeentelijke Dienst Openbare Werken had vastgesteld dat de brug gevaarlijk was want volledig doorgeroest. Het bestuur van de Vrienden geloofde er niets van en besloot zelf poolshoogte te gaan nemen. Er werd een bootje gecharterd en van daaruit werd de onderkant van de brug geïnspecteerd. Beetje roest maar verder niks aan de hand. De gemeente ging overstag en de brug werd opgeknapt. Vele, vele jaren later kreeg de gemeente zelfs een Pluim van de Vrienden uitgereikt voor het opnieuw aanbrengen van de gietijzeren bruglantaars.

Het was de tijd waarin het gemeentebestuur en de vereniging van bezorgde burgers in een kat en muis spel verwickeld waren. Als de Vrienden in een vroeg stadium over een project aan de bel trokken luide het antwoord van de gemeente, "Jullie zijn veel te vroeg met je opvattingen er staat nog helemaal niets op papier". Om vervolgens bij een ander project van diezelfde gemeente te moeten horen, "Jullie reageren nu zo laat, alles is al in kannen kruiken."

Maar de tijden veranderden.

Het draagvlak voor de waarde en betekenis van de historische binnenstad is bij gemeente, ontwikkelaars, ondernemers én inwoners ondertussen enorm gegroeid. Met een mooie oude binnenstad viel zelfs geld te verdienen.

Op hun beurt keken de Vrienden ook met andere ogen naar hun monumentale stad. Het zekerstellen van dat erfgoed zou op termijn alleen mogelijk blijven als de monumenten een functie bleven vervullen en een economische basis bleven behouden.

Pieter had een goede antenne voor de tijdgeest en hij signaleerde dan ook al vroeg dat de Vrienden hun strategie en vooral ook communicatie aan die veranderde omstandigheden moesten aanpassen. De verzuring in de beeldvorming rond de Vrienden moest worden aangepakt.

Pieter organiseerde wandelingen met wethouders en ambtenaren door de stad om samen te kijken naar zaken die beter konden, die beter moesten.

Strijd maakte gaandeweg plaats voor debat.

Symbolisch voor die andere positionering van de Vrienden was de gedurfde uitbreiding van Museum de Fundatie met de 'Wolk'. Kon je zoiets op het dak zetten bij een Rijksmonument? Pittige discussies in het bestuur. Pieter had al snel zijn standpunt bepaald. Moet kunnen, want het is belangrijk dat het museum in de binnenstad blijft en zijn uitbreiding niet elders zoekt. En zo worden de Vrienden van gedoodverfde tegenstander van de uitbreiding, pleitbezorger van de Wolk. En de leden laten het bestuur niet vallen. Op de aan de plannen gewijde ledenvergadering weet architect Hubert Jan Henket de aanwezigen voor zijn plannen te winnen.

In 2012 maakten we in het kader van het Grachtenfestival een aantal rondvaarten door de Zwolse grachten met belangstellen-

den. Pieter en ik waren de gids aan boord. Onderweg wezen we op bedreigingen, geslaagde interventies maar op ook zeer ingrijpende, bijna gestileerde restauraties die we vandaag de dag niet meer zo zouden bepleiten. Ter hoogte van het Kerkbrugje was Pieter aan het woord. Nog kwam er bijna stoom uit zijn oren van verontwaardiging over de sloop van het Gouverneurshuis en het onding wat er voor de plaats is gekomen.

Zijn lange staat van dienst betekent dat Pieter in veel projecten zijn aandeel heeft geleverd of het voortouw nam. Om er een paar te noemen. De strijd tegen de bouwplannen van Herzberger op het Maagjesbolwerk (geschrapt), het rechtbankontwerp van Gunnar Daan (geschrapt) het pleidooi voor de inschakeling van architect Natalini voor de herontwikkeling van het Eiland (gelukt), het pleidooi voor een stedelijk Stadsbouwteam en Beeldkwaliteit (maar gedeeltelijk gelukt).

Een van de laatste projecten waarbij Pieter actief betrokken was de komst van Zara naar Zwolle. De uitbreiding en verbouw van de voormalige bibliotheek schoot ons in het verkeerde keelgat. Veel te hoog en groot aan de Spoelstraat, niet binnenstedelijk gematerialiseerd. En nog onbegrijpelijk het gemeentelijk besluit om de publieksfunctie van de bibliotheek uit de binnenstad te halen.

Pieter is van grote betekenis is geweest voor het behoud en versterking van onze prachtige monumentale historische binnenstad. Het bestuur en de leden van de Vrienden van de Stadskern zijn Pieter veel dank verschuldigd voor zijn niet aflatende inzet.

Ronald van den Berg
voorzitter

In Memoriam Job Drijber

24 april 1924 – 22 juni 2016

Op 22 juni jl. overleed oud burgemeester van Zwolle Job Drijber. Voor hij in 1969 in Zwolle aantrad was hij burgemeester van Middelburg. Daar is de basis gelegd voor zijn betrokkenheid bij monumenten en erfgoed. Hij zou die lijn in Zwolle doortrekken

Het Huis met de hoofden

wat hem het erelidmaatschap van de Vereniging bracht.

In met Monumentenmagazine 2011 schreef ik een artikeltje over het 'Huis met de Hoofden' met daarin een karakteristiek van de bestuurder Drijber.

"Het 'Huis met de Hoofden', het zou de titel kunnen zijn van een aflevering uit de populaire TV-serie Midsomer Murders. Dat is het niet, maar het verhaal over de redding van het 'Huis' leest wel als een thriller.

Het 'Huis', Goudsteeg 17, is een nevendossier van de Zwolse stadhuiskwestie die eind jaren zestig begin jaren zeventig de gemoederen in de stad danig bezighoudt.

Het 'Huis' heeft tientallen jaren dienst gedaan als onderkomen voor een verffabriek als het in 1966 leeg komt te staan als de fabriek verhuist naar een nieuw bedrijventerrein. Met vele andere panden in de directe stadhuisomgeving wacht het uitgewoonde pand op sloop. Maar voor het zover is biedt het pand nog tijdelijk onderdak aan een jeugdsociëteit annex 'beatcentrum'. De naam dankt het 'Huis' aan de vijf fraaie gebeeldhouwde eiken balkdragers, de hoofden. De aanwezigheid van die balkdragers doet de 'Vereniging Vrienden van de Stadskern Zwolle' vermoeden dat het om een oud en belangrijk pand moet gaan.

Aan de vooravond van de sloop, eind januari 1970, dringen enkele strijdlustige leden van de vereniging in het nachtelijk duister via een buurpand het leegstaande 'Huis' binnen. Ondanks de enorme troep die ze in het pand aantreffen vinden ze vele aanwijzingen die duiden op een gebouw van laatgotische oorsprong. Gewapend met die wetenschap wordt in de volgende dagen het pand opnieuw, nu bij daglicht, binnengedrongen. Alles wordt opgemeten en in kaart gebracht en aan het eind van de week, het is inmiddels vrijdag 5 februari, leggen de actievoerders het resultaat voor aan burgemeester Drijber en wethouder Venstra. Het latere erelid van de 'Vrienden' Drijber onderkent direct het belang van het getoonde, waarop het College van B&W besluit de sloop, die op 8 februari zal beginnen, op te schorten.

In vervolgonderzoek, kort daarop, zal de Rijksdienst voor Monumentenzorg concluderen "dat met het Huis met de Hoofden één van de meest authentieke middeleeuwse woonhuizen van Nederland ontdekt is."

In 1973 start de restauratie van het 'Huis' en medio 1975 kan het worden overgedragen aan de nieuwe gebruiker de Stedelijke Muziekschool, de voorloper van de Muzerie."

Ronald van den Berg

Mooie nieuwe app

Vorig jaar verscheen onder redactie van Dirk J. de Vries en Henry Kranenburg het fraaie boek onZichtbaar Zwolle, Archeologie en Bouwhistorie van de stad. Verhalen over kappen, kelders, opgravingen en zo meer op allerlei plekken in de binnenstad. In de regel niet zichtbaar en toegankelijk voor het publiek en niet zelden verscholen achter een alledaagse gevel van veel jongere datum.

In opdracht van de gemeente Zwolle is nu een app ontwikkeld die 15 plekken van dat onzichtbaar Zwolle toegankelijk maakt in de vorm van foto's en video's. Zwolle is daarmee voor inwoner en bezoeker een interessante wandeling rijker.

Indien onbestelbaar:
Postbus 1180 8001 BB Zwolle

Primark Melmarkt

Het warenhuis voor Primark aan de Melmarkt nadert in rasse schreden de voltooiing. Reeds in oktober wordt het pand opgeleverd en kan met de inspannende winkelfbouw worden begonnen. Voorlopig wordt de nieuwsgierigheid nog op de proef gesteld want het gehele gebouw wordt door blauwe kleden aan het oog onttrokken. Wie echter de moeite neemt kan hier en daar een stukje van de rijk gedetailleerde bakstenen gevel zien. We zijn benieuwd!.

Adviseur

Dirk Boekema, tot voor kort correspondent voor West-Overijssel van de Stichting Menno van Coehoorn, heeft zich beschikbaar gesteld als adviseur van het bestuur van de 'Vrienden' inzake Verdedigingswerken.

Stand van zaken Spoorzone juli 2016

Nu de economische crisis langzamerhand achter ons is, worden de kansen voor ontwikkeling van de Spoorzone steeds gunstiger. Het ziet er nu alleszins naar uit dat de Spoorzone de komende decennia een belangrijke zo niet de belangrijkste ontwikkelingslocatie in onze stad zal worden. Zwolle zal, zo wijzen allerlei onderzoeken uit, voorspoedig, functioneel, cultureel, volkshuisvestelijk, economisch en qua voorzieningenniveau blijven groeien.

Om al die ontwikkelingen ruimtelijk te kunnen inpassen is reeds lang geleden geconstateerd dat ons historisch centrum dat niet aankan. Ook qua maat en schaal komen er bedrijven en/of voorzieningen die niet meer inpasbaar zijn in de fijnmazige structuur van onze binnenstad. In de 90er jaren van de vorige eeuw werd de term overbloezen geïntroduceerd. Daarmee werd bedoeld dat dit type functies die van belang zijn voor het functioneren van de binnenstad, aan de overkant van de stadsgracht een plek zullen krijgen. Dat is inmiddels ook gebeurd. U kunt daarbij denken aan het nieuwe bioscoopcomplex dat nu in aanbouw is, de studentenhuisvesting en de bibliotheek. Tegen het uitplaatsen c.q. overbloesen van de bibliotheek hebben de Vrienden zich uit alle macht verzet. De bibliotheek hoort in het Centrum!

Het begrip overbloezen is langzamerhand naar de vergetelheid verdrongen, maar in de planvorming wordt het nu weer toegepast. Zo wordt nu hardop gefilosofeerd dat de Spoorzone wel eens het tweede centrum van Zwolle zou kunnen worden in combinatie met een stedelijk parkgebied.

Vooralsnog worden in de planvorming en investeringen de pijlen gericht op de nieuwe infrastructuur. De Spoortunnel, Het nieuwe Busstation aan de zuidzijde van het station en wat moet er gebeuren met de locatie van het huidige busstation, de Busbrug, de Passarel een hooggelegen loopbrug voor voetgangers (o.a. studenten van Windesheim), een ondergrondse parkeergarage voor 5000 fietsen, de Oosterlaan en Westerlaan meer autoluw maken, betere en veiliger doorstroming voor de fietsers etc.

De discussie over de identiteit van het Spoorzone gebied en de functies die daar een plaats zouden moeten vinden krijgt langzamerhand meer ruimte in het debat.

Dat bleek ook op 6 juni j.l. Op uitnodiging van de gemeente discussieerden een groot aantal Zwollenaren over welke rol en betekenis de Spoorzone voor hen zou moeten krijgen. Het blijft niet bij deze ene keer. Het plan is om elke 13e dag van de maand een Spoorzone bijeenkomst te houden.

De Vrienden zijn vanaf het begin nauw betrokken geweest bij de planvorming van de Spoorzone en dat blijven we doen. Het is een belangrijke locatie waar nu de piketpalen voor worden geslagen. Na een hopelijk mooie zomer zullen wij u in het najaar over de voortgang berichten.

